

tmell!

RÉGI-ÚJ

magyar építőművészet

Hungarian Architecture

A Magyar Építőművészek Szövetségének kulturális folyóirata

2007 | 5

Építészet és fotó – tematikus lapszám Architecture and Photography – thematical issue

Változó Európa 2007 építészeti fotópályázat – HAJDÚ JÓZSEF, DOBOS SÁNDOR, OPITZ TOMAS, SEBESTYÉN JÓZSEF, BATÁR ZSOLT
• MARGHERITA SPILUTTINI • LUCIEN HERVÉ • Katolikus templom, Gödöllő – NAGY TAMÁS • Musée de quai Branly, Párizs –
JEAN NOUVEL • Pécs 2010 pályázatok • Kormányzati Negyed pályázat – JANESCH PÉTER • MIKÓ SÁNDOR • ID. JANÁKY ISTVÁN

ÉPÍTÉSZ TERVEZŐ / ARCHITECT NAGY TAMÁS ÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSÁK / FELLOW ARCHITECTS LÉVAI TAMÁS, BUJDOSÓ ILDIKÓ BÚTORTERVEK / FURNITURE DESIGN MEDITZ ANNA STATIKA / STRUCTURE KOVÁCS ISTVÁN GÉPÉSZET / PLUMBING&HVAC SURI ILONA, BALLA JÚLIA ELEKTROMOS TERVEZŐ / ELECTRICAL PLANNING SÁPI JÓZSEF KIVITELEZŐ / CONSTRUCTOR ÉPKOMPLEX KFT., GÖDÖLLŐ BÚTORASZTALOS / JOINERY MÓDOS IMRE, BELED

Fény és forrás

Szentháromság katolikus templom, Gödöllő

THE HOLY TRINITY CATHOLIC CHURCH, GÖDÖLLŐ: The Catholic congregation in Gödöllő had outgrown its Baroque style church mellowed with age. The realistic chance of building a new one arose when the local authority granted the church a building site. After this the diocese published a tender inviting four designers. It was won by Tamás Nagy, well-versed in designing lutheran churches. His design includes the church belonging to the royal castle, its buildings, the parsonage and the congregational house: all organized around a yard providing context, just like in many former church designs by him.

A gödöllői katolikus gyülekezet már évtizedekkel ezelőtt kinőtte a királyi kastélyhoz tartozó rangos barokk templomot. Egy új templom építésének reális esélye akkor merült fel, amikor a költségvetési támogatás ígéretére alapozva a városi önkormányzat 2001-ben építési telket adományozott az egyháznak.

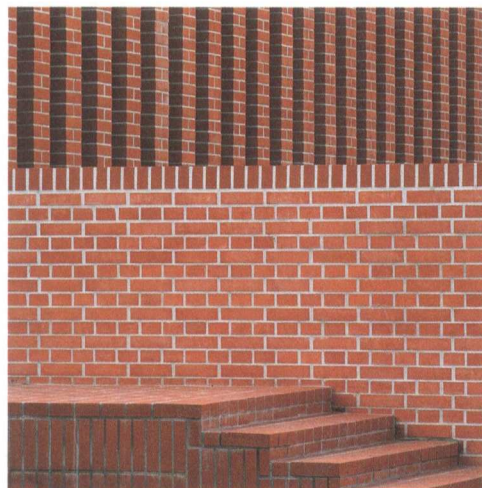
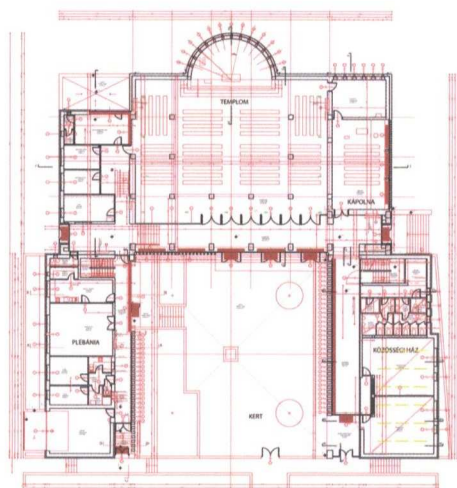
Ezt követően az egyházmegye négy tervező meghívásával pályázatot hirdetett. A városközpont közelében, de a fő közlekedési útvonalakhoz képest mégis rejtőzködő helyszín építészeti szempontból éppen olyan heterogén, mint maga a város. A terület két oldalát ötszintes, panelos sávházak határolják, északi oldalán családi házak sorakoznak, keleti peremén pedig a közelmúltban épült négy-ötszintes épületek állnak. A viszonylag nagy zöldterület afféle lakótelepi senkiföldje volt.

A pályázatot az evangélikus templomok tervezésében jártas Nagy Tamás nyerte.¹ A pályázók többnyire plasztikus, szoborszerű együttest terveztek, másodlagos jelentőségű köztes terekkel, Nagy Tamás tervében azonban a parókia, a gyülekezeti ház és a templom épületei – több korábbi templomtervéhez hasonlóan – egy kontextust teremtő udvar köré szerveződnek. Míg a dunajvárosi evangélikus templom esetében az elrendezés az erődtemplomokra emlékeztet, addig itt inkább a kolostorkert volt a mintaadó. Ez a megoldás tette lehetővé, hogy az épületegyüttes ne pusztán egyi, hanem meghatározó, szervező eleme legyen a körülötte lévő térségnek: „Az udvar hamarosan kert lesz fákkal, virágokkal és középen kúttal. Mint régen a kolostorkertekben. Mert hát innen a minta. A különbség az, hogy a

kert a negyedik oldalán nyitott – egy áttört kerítés határolja csupán – és ez fontos üzenet a világnak: gyertek, nyitva vagyunk, be lehet jönni” – mondta a tervező a templom szentelésekor.²

A pályázati tervben a templom még hosszaházas tér volt, mely a hosszabbik oldalával fordult az U-alakú udvar felé, a kolostorokban kialakult elrendezés mintájára. Főbejárata a gyülekezeti ház irányába nézett, ami az ügyesen megoldott, több irányú megközelítés lehetősége ellenére is ellentmondásossá tette a kerített udvar és a templomtér kapcsolatát.

Az eredményhirdetést követően a templom építését kezdeményező és mindvégig irányító plébános, Szecsődi Péter azzal a kéréssel, javaslattal állt elő, hogy szeretné, ha a templom főhomlokzata a belső udvar irányába nézne. A templomtér elforgatásának következményeként a hosszanti tér centrálissá alakult. „Jó így – mondta a plébános –, szeretem, ha körülöttem vannak a hívek.” A tér berendezése a katolikus liturgiának és hagyománynak megfelelően természetesen egyirányú maradt, de a térarányok és a központi teret három oldalról övező karzat (így 1000 fő is elfér a templomban) a plébános gesztusával együtt a protestáns templomokhoz hasonlóvá transzformálták a teret.

A belső változások követése az együttes összképét tekintve nem volt következmények nélküli. A pályázati terv építészeti szempontból, különösen az épület tömegét nézve mindenképpen egységesebb volt, mint a megvalósult épület. A félnyeregvetős épületszárnyak bizonytalan csatlakozásai a templomhajó tömegéhez láthatóan additívak, ami lehet a lépték csökkentésére irányuló szándékos törekvés is. A templom főhomlokzatát alakult udvari homlokzata felértékelődött, és utat engedve a beömlő fénynek, egy szabályos téglavégű rácsozottá vált. Az eredeti elképzelés szerint ez az üvegfelület készült volna azokból a színes üvegekből – Alexander Skrjabin hang-szín elméletének felhasználásával –, melyek a Kyrie eleison hangjainak színeibe történő átírásával végül a szentély ívét gazdagítják. A színes üveghomlokzat anyagi okokból nem valósult meg, ám a hatalmas üvegfelületen beáramló természetes fény így is meghatározóvá vált a belső tér kialakítását illetően, de ellenkező előjellel: a Nagy Tamás templomaiban megszokott natúr fa tetőszerkezet itt fehér lazúrfestést kapott, ami a belső tér összehatását tovább egységesítette és egyszerűsítette.

A félköríves apszist díszítő színes üveg rendkívül hangsúlyos, és leköti a figyelmet akkor is, ha a néző nem tudja, hogy milyen kódokat rejt. A mindig fénylő, színes foltok közt hol elkalandozik, hol egy pontra koncentrálna nyugszik meg a szem. A katolikus templomok szentélye mindig is egy másik világba nyújtott bepillantást.

Talán nem túlzás azt állítani, hogy a gödöllői katolikus templom az evangélikus tervező és a katolikus plébános együttműködéséből, inkább önkéntelenül, mint tudatosan, egy képletszerűen „ökumenikus”³ templomot eredményezett, melynek kettősségét a puritán hangvételű templomhajó és a transzcendens szentély határozzák meg.

A modern templomok tervezésének egyik legkritikusabb része a torony. A történeti előképeket tudatosan mellőző hasáb forma Plečnik prágai Jézus Szent Szíve templomának tornyát juttatta az eszembe. Tömegével és részleteivel a templom főhomlokzatához illesztve nincs más szerepe, minthogy kiemelkedjen a környező panelházak közül. Nagy Tamás zárszavai a templom szentélysekor elmondott rövid beszédében ennél többet remélnek: „Úgy gondolom, hogy a templomnak jelnek kell lenni a 21. századi Magyarországon, a szinte missziós területté váló Európában. Bízom benne, hogy a gödöllői Szentháromság templom hétszintes tornya nem a hivatkozás, hanem a jelenlét szimbóluma”⁴

Jegyzetek:

- 1 Alaprajz, 2001. 6. szám, szeptember, 4. old. Emelkedett szellemiségű térképzés. Templompályázat, Gödöllő
- 2 Fény és forrás. Lelkipásztori levél, különszám. 2007. augusztus 25. Templomszentelés c. füzet
- 3 Az ökumené eredetileg a hellén műveltségi területet jelölte, szótöve az oikosz, vagyis a ház, a közösen lakott ház
- 4 Fény és forrás. Lelkipásztori levél, különszám. 2007. augusztus 25. Templomszentelés c. füzet

